

Griffier Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. de heer M. Esmeijer
cie.szw@tweedekamer.nl

Datum
28 oktober 2020

contactpersoon
Caroline Kolenbrander, ckolenbrander@gmail.com

Kenmerk
UIT. 20.02984

Onderwerp
Reactie Sociaal Werk Nederland op Kamerbrief Intensivering armoede- en schuldenaanpak.
Start met preventie.

Geachte heer Van 't Wout,

Als brancheorganisatie van het sociaal werk in Nederland zijn wij blij met uw brief over de 'intensivering armoede- en schuldenaanpak'. De urgentie is groot, want er is sprake van een uiterst zorgwekkende situatie. We steunen uw beslissing om extra middelen in te zetten om een halt toe te roepen aan de groeiende problemen van armoede en schulden, en de daardoor veroorzaakte bestaansonzekerheid. Ook wij zien dat als een belangrijke eerste stap.

Positief: oplossingen

U draagt hiermee bij aan oplossingen voor de grote groep Nederlanders die tot een multiprobleem-huishouden behoren en die hun leefomstandigheden door Covid-19 en de crisis verder hebben zien verslechteren. Wij ondersteunen eveneens de maatregelen die moeten voorkomen dat door de crisis een nieuwe kwetsbare groep van onder andere zzp'ers, flexwerkers en jongeren in haar bestaanszekerheid wordt bedreigd.

Sociale basis als preventie

Aanvullend op de maatregelen en een aantal aanbevolen grote landelijke veranderingen rond inkomens, belastingen en toeslagen, zoals omschreven door de Armoedecoalitie, is er echter meer nodig: preventie en het zoveel mogelijk voorkómen dat mensen diep in de schulden raken.

Armoede en schulden geven bestaansstress en beperken mensen fysiek en psychisch in hun maatschappelijk functioneren. Armoede is nu eenmaal een veelkoppig monster dat de veerkracht aantast van mensen én van de samenleving als geheel. Vroegsignaleren is daarom cruciaal. Dat betekent: problemen aanpakken vanuit het perspectief van *preventie*. Maar wie signaleert vroeg, en pakt de problemen met bewoners op?

Sociaal werkers werken preventief, juist doordat ze letterlijk 'in de buurt' werken. In de sector Welzijn reageren zij op de eerste signalen dat mensen vastlopen in hun dagelijks bestaan; zij bieden handelingsperspectief aan bewoners, zij helpen de weg te vinden naar de maatregelen en bieden een breed palet aan interventies – financieel-technisch én psychosociaal - die passen bij een integrale oplossing van de problemen.

We willen u erop wijzen dat de effectiviteit van de investeringen in onder andere het Schuldenknooppunt, collectief schuldregelen en de campagne 'Kom jij eruit?' dus ook een concrete 'actie- en uitvoeringskant' moet hebben in de buurten van Nederland. Al deze landelijke initiatieven zullen moeten landen bij de bewoners, in hun buurten. Dat kan onder meer door te investeren in de sociale basis in die buurten waar sociaal werkers deze burgers tegenkomen, kennen en helpen. Zo geef je preventie en effectieve hulp voor bewoners merkbaar concreet vorm.

Bestaanszekerheid en gezondheid

Sociaal Werk Nederland constateert dat u zich in uw brief nu te eenzijdig richt op de acute 'noodsituatie' rond armoede en schulden. Het Sociaal en Cultureel Planbureau benadrukt in zijn rapport 'Kansrijk armoedebeleid' het belang om armoede in breed perspectief te bezien, inclusief onderwijs, werk, gezondheid.

Bestaanszekerheid, zorgt voor gezondere en participerende burgers. Dat zorgt op maatschappelijk niveau voor benutting van (arbeids)potentieel, meer sociale samenhang en een besparing van (zorg)kosten.

De aanpak van armoede begint in de leefomgeving van burgers, juist daar waar sociaal werk een onmisbare schakel is. In haar recente brief benadrukt minister Ollongren (8-10-2020) het positieve effect van een brede aanpak van problematische schulden op een gezonde fysieke leefomgeving, een gezonde leefstijl, participeren in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Minstens zo relevant is dat zij erop wijst dat een stapeling van problemen juist leidt tot hoge maatschappelijke kosten. Dat alles vraagt om een integralere samenwerking van het kabinet rond bestaanszekerheid en gezondheid (zie ook het recente essay van de RvS, oktober 2020).

Gebiedsgerichte aanpak

U en uw collega's, onder wie minister Ollongren, hebben na een groot aantal jaren, opnieuw oog voor een gebiedsgerichte aanpak voor de 16 stedelijke vernieuwingsgebieden. Dit is een goede stap na al die jaren waarin de gebiedsgerichte aanpak stagneerde en de situatie voor inwoners van kwetsbare wijken is verslechterd. Steeds meer publicaties benadrukken het belang van een gebiedsgerichte aanpak in relatie tot preventie en effectieve interventies. De publicaties van de brancheorganisatie van de woningcorporaties (Aedes) leggen dit genadeloos bloot. Sociaal Werk Nederland en Aedes zitten op een lijn wat betreft de noodzaak deze maatregel landelijk verder uit te breiden naar meer gebieden en met een lange-termijn-aanpak te borgen.

Minder zorg, meer welzijn

Wij zien dat de transitie van het sociaal domein 'preventie' tot nu toe voornamelijk vanuit het perspectief van de zorg benadert. Sociaal werk opereert vaak onzichtbaar in de haarvaten van wijken en midden in de leefwereld van mensen met multiproblematiek. Dat is cruciaal werk, en daar wordt te weinig in geïnvesteerd.

Gemiddeld is 5% van de hele begroting van Zorg en Welzijn gereserveerd voor sociaal werk in de wijken, dus niet geïndiceerde ondersteuning. 95% wordt besteed aan zorg. Het zorgbudget is rond de 100 miljard; dat van sociaal werk grofweg 3,5 miljard. Cure-care, cure-preventie: het staat in geen verhouding tot elkaar.

Wij doen hierbij een dringende oproep om te investeren in sociaal werk in de wijk. Hiermee investeert u in preventie en relatief lichte ondersteuning. Dat resulteert in minder indicaties, minder kosten en meer perspectief voor mensen in de 'gevaarzone'; een groep die, zoals Kim Putters al jaren benadrukt, steeds groter wordt.

Preventieve interventies voor jeugd en jongeren (zoals voldoende jongerenwerk, positieve alternatieven en rolmodellen) zijn bij uitstek belangrijk voor het voorkómen van ondermijnende activiteiten, voor het doorbreken van intergenerationele problemen en dus voor een toekomst met perspectief.

Individuele én systeemoplossingen

In onze reactie hebben we het belang en de kansen beschreven, naast de veelal (tijdelijke) curatieve voorzieningen die de symptomen van armoede bestrijden en schulden aanpakken bij individuen en gezinnen.

Daarnaast zijn structurele oplossingen nodig op systeemniveau, om armoede te voorkomen en bestaanszekerheid te bevorderen. Met het landelijke Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens het opschalen van de doorbraakmethode laten u en uw collega Ollongren zien dat systemen regelmatig averechts op elkaar inwerken en niet aansluiten op noodzakelijke oplossingen. Dat kan en moet anders.

Tot slot

Wij leggen voor een langdurige oplossing twee essentiële sleutels op tafel:

1. Versterk het sociaal werk in wijken en buurten. Sociaal werkers staan naast mensen en ondersteunen hen met preventieve en lichte interventies. Alleen investeren in het oplossen van ernstige schulden is niet genoeg. Investeren in de toekomst is investeren in preventie.
2. Creëer structurele oplossingen op systeemniveau waarmee een mate van bestaanszekerheid ontstaat voor mensen in zeer kwetsbare situaties.

Bij Sociaal Werk Nederland, dus bij de vele uitvoerende organisaties voor sociaal werk in Nederland, is tijdens de eerste coronacrisis met nog meer energie gewerkt om mensen te helpen. Laten we met elkaar die energie vasthouden en versterken.

U geeft ons, als Sociaal Werk Nederland, de mogelijkheid om in de stuurgroep onze bijdrage te leveren. Dit motiveert en geeft vertrouwen.

Met vriendelijke groet,

Eric van der Burg
Voorzitter Sociaal Werk Nederland